

מבוא

א. כללי

הפרסום כולל נתונים פיזיים בתחומים דמוגרפיה, חינוך, רווחה, תשתיות, תחבורה, בנייה, מים ועוד, ונתונים כספיים לשנת 2007. הנתונים בפרסום מוצגים על-פי הגדרת הרשות בסוף שנת 2007. בחלקו הראשון של הפרסום מוצגים בלוחות נתונים עיקריים, נתונים מסכמים ונתונים השוואתיים לכל הרשויות.

בחלקו השני של הפרסום מוצגים נתונים ברמת הרשות המקומית, המאפשרים לבנות את פרופיל הרשות. חלק זה של הפרסום נפתח בנתונים מסכמים לפי מעמד מוניציפלי: כלל ארצי, עיריות, מועצות מקומיות ומועצות אזוריות, וממשיך בנתונים לכל אחת מהרשויות¹. לראשונה מוצגים בפרסום מדד פריפריאליות ונתוני סקר שביעות רצון משירותי ממשל.

ב. ממצאים עיקריים

בשנת 2007 היו בישראל 251 רשויות מקומיות (למעט שתי מועצות מקומיות תעשייתיות: רמת חובב ומגדל תפן), מהן 75 עיריות, 122 מועצות מקומיות ו-54 מועצות אזוריות. האוכלוסייה הממוצעת בישראל בשנה זו מנתה 7,243.6 אלף תושבים. כ-76 אחוז מהם התגוררו בתחומי העיריות, כ-15 אחוז במועצות מקומיות, וכ-9 אחוזים במועצות אזוריות. חלקה של האוכלוסייה המתגוררת בתחומי העיריות הלך וגדל מ-59 אחוז (ב-20 עיריות) בשנת 1951, ל-67 אחוז (ב-29 עיריות) בשנת 1970, וכאמור, ל-76 אחוז (ב-75 עיריות) בשנת 2007.

עיריות ומועצות מקומיות

ב-75 עיריות התגוררו בסוף שנת 2007 כ-5,472.6 אלף תושבים. יחס התלות הממוצע בין האוכלוסייה הנתמכת לאוכלוסייה התומכת הוא 82.5 אחוז, ושיעור מאזן ההגירה הפנימי לאלף תושבים בעיריות הוא שלילי (-2.7). ב-122 מועצות מקומיות התגוררו בסוף שנת 2007 כ-1,068.9 אלף תושבים, יחס התלות הממוצע בין האוכלוסייה הנתמכת לאוכלוסייה התומכת הוא 98.4 אחוז, ושיעור מאזן ההגירה הפנימי לאלף תושבים הוא חיובי (6.2).

בשנת 2007 קיבלו שלוש מועצות מקומיות מעמד של עיר: אלעד, גבעת שמואל ויקנעם עילית.

¹ חסרים נתונים כספיים לשבע רשויות מקומיות: מועצה מקומית באר יעקב, מועצה מקומית כפר קרע, מועצה מקומית שעב, עיריית טייבה, עיריית ערד, מועצה אזורית אפעל ומועצה אזורית רמת נגב.

מועצות אזוריות

בסוף שנת 2007 התגוררו ב-54 מועצות אזוריות כ-656.4 אלף תושבים ב-976 יישובים. מעל 58.7 אחוז מהתושבים המתגוררים במועצות אזוריות נמצאים במושב ובקיבוצים.

יישובים במועצות אזוריות, לפי צורת יישוב, 2007

התפלגות האוכלוסייה ב-%	מספר יישובים	צורת יישוב	סמל צורת יישוב
100.0	976	סך הכל	
36.3	401	מושבים (לרבות כפרים שיתופיים)	31
19.4	266	קיבוצים	33
14.5	30	יישובים עירוניים, יהודיים	18
11.9	106	יישובים קהילתיים	37
6.1	63	יישובים כפריים אחרים, יהודיים	35
4.2	33	יישובים כפריים אחרים, לא-יהודיים	45
3.0	40	מושבים שיתופיים	32
3.1	8	יישובים עירוניים, לא-יהודיים	28
1.6	28	יישובים מוסדיים, יהודיים	34
0.0	1	יישובים מוסדיים, לא-יהודיים	44

אוכלוסייה ביישובים עירוניים, לפי מועצה אזורית ויישוב עירוני, 2007

מועצה אזורית	יישוב עירוני	אוכלוסייה ביישוב	אחוז אוכלוסייה ביישוב מסך כל האוכלוסייה במועצה האזורית
מטה בנימין	כוכב יעקב	5,627	13.0
	גבע בנימין	3,574	8.2
	עפרה	2,664	6.1
	עלי	2,625	6.0
	כפר אדומים	2,542	5.9
	חשמונאים	2,506	5.8
	טלמון	2,350	5.4
	שילה	2,171	5.0
	כפר האורנים	2,028	4.7
חוף הכרמל	עתלית	4,872	20.6
	קיסריה	4,542	19.2
הגלבוע	מוקייבלה	3,168	12.6
	גן נר	2,749	10.9
בוסתן אל-מרג'	סולם	2,464	34.9
	כפר מצר	2,363	33.4
זבולון	נופית	2,564	23.0
	אבטין	2,278	20.5
עמק חפר	בת חפר	5,435	15.8
עמק לוד	כפר חב"ד	5,119	43.1
שומרון	שערי תקווה	3,931	17.4
מטה יהודה	צור הדסה	4,145	11.4
	עין נקובא	2,042	5.6
גוש עציון	אלון שבות	3,291	24.2
שפיר	מרכז שפירא	2,987	30.5
דרום השרון	מתן	3,282	14.7
אפעל	רמת אפעל	2,821	69.7
אל-בטוף	עוזייר	2,629	40.2
גזר	נוף איילון	2,490	11.6
מטה אשר	שייח' דנון	2,381	12.6
נחל שורק	יד בנימין	2,060	44.5
חבל מודיעין	לפיד	2,343	12.6
	נחלים	2,082	11.2
לב השרון	נורדייה	2,105	10.6
	צור משה	2,415	12.2
הגליל התחתון	גבעת אבני	2,224	23.8
עמק יזרעאל	שמשית	2,419	8.0
חוף אשקלון	ניצן ב'	2,310	18.5
משגב	סלמה	2,107	9.6

במועצות האזוריות קיימים 38 יישובים עירוניים, בהם מתגוררים 111.7 אלף תושבים בסך הכל. מאפייני היישובים העירוניים שונים מאלה של יישובים אחרים במועצה האזורית (לדוגמה: קיבוצים, מושבים, יישובים קהילתיים) ולכן הצרכים המוניציפליים שלהם שונים.

בשנת 2007 שלושה יישובים כפריים שינו צורת יישוב והפכו ליישובים עירוניים (2,000 תושבים ויותר):
 כפר האורנים שיידך למועצה אזורית מטה בנימין, עין נקובא שיידך למועצה אזורית מטה יהודה, ויד בנימין
 שיידך למועצה אזורית נחל שורק.

מספר היישובים העירוניים הגבוה ביותר (9) נמצא במועצה אזורית מטה בנימין.

דמוגרפיה

אחוז גידול האוכלוסייה

שיעור הגידול הכולל של האוכלוסייה בשנת 2007 (1.8 אחוזים) היה זהה לזה שבשנת 2006.

שיעור גידול², 2007

הגידול השלילי הגבוה ביותר			הגידול החיובי הגבוה ביותר		
אחוז גידול לעומת 2006	אוכלוסייה באלפים 2007	רשות מקומית	אחוז גידול לעומת 2006	אוכלוסייה באלפים 2007	רשות מקומית
-2.6	19.3	שדרות	10.5	32.2	ביתר עילית
-1.1	36.8	קריית ים	10.3	38.0	מודיעין עילית
-1.1	43.1	נצרת עילית	9.7	31.3	אלעד

* רשויות שבהן מעל 10,000 תושבים.

ריבוי טבעי

שיעור הריבוי הטבעי הכלל ארצי, 15.6 לאלף תושבים, עלה בהשוואה לשנת 2006 (15.5).

שיעור ריבוי טבעי לאלף תושבים, 2007

רשויות לא-יהודיות		רשויות יהודיות	
שיעור ריבוי טבעי	רשות מקומית	שיעור ריבוי טבעי	רשות מקומית
השיעור הגבוה ביותר			
42.1	כסיפה	64.3	מודיעין עילית
42.1	לקיה	54.8	אלעד
39.8	מועצה אזורית אבו בסמה	51.3	ביתר עילית
38.9	תל שבע	42.5	עמנואל
השיעור הנמוך ביותר			
9.6	כפר כמא	-12.8	מועצה אזורית אפעל
12.9	מעיליא	0.9	קריית ים
13.1	כפר יאסיף	1.5	נצרת עילית
13.2	ראמה	1.6	כפר שמריהו

שיעור גבוה של ריבוי טבעי נמצא בעיקר ברשויות מקומיות יהודיות בעלות צביון חרדי וברשויות מקומיות לא-יהודיות.

מאזן הגירה פנימית

בשנת 2007 עלה היקף ההגירה הפנימית ב-0.8 אחוזים ועמד על 247,050 נכנסים/יוצאים.

מאזן הגירה פנימית*, שיעור לאלף תושבים, 2007

השיעור השלילי הגבוה ביותר		השיעור החיובי הגבוה ביותר	
תושבים	רשות מקומית	תושבים	רשות מקומית
-37.9	שדרות	225.3	מועצה אזורית נחל שורק
-26.2	צפת	98.1	הר אדר
-23.7	ירוחם	56.4	גדרה

* רשויות שבהן מעל 2,000 תושבים.

בשתי ערים, ירושלים וחיפה, נמשכה מגמת ההגירה השלילית שהחלה בשנת 2001. בשנת 2007 שיעור מאזן ההגירה, לאלף תושבים בירושלים היה -8.6 ובחיפה -8.3.

מקבלי דמי אבטלה

השיעורים הגבוהים ביותר של מקבלי דמי אבטלה לאלף תושבים בשנת 2007 נרשמו ברשויות אור עקיבא, שדרות, בית שאן, דימונה, שלומי, טבריה, קצרין ומעלה אפרים (15.8-11.6).

מקבלי קצבאות ילדים

ילדים מקבלי קצבאות ילדים, 2007 – אחוז שינוי לעומת 2006

הגידול השלילי הגבוה ביותר		הגידול החיובי הגבוה ביותר	
אחוז גידול	רשות מקומית	אחוז גידול	רשות מקומית
-2.9	מעיליא	24.1	מועצה אזורית נחל שורק
-2.7	אריאל	22.5	הר אדר
-2.4	סביון	12.0	מודיעין עילית

מקבלי קצבאות ילדים בכלל המשפחות ובמשפחות עם 5 ילדים ויותר*, 2007

מועצות מקומיות - האחוז הגבוה ביותר			עיריות - האחוז הגבוה ביותר		
אחוז ילדים במשפחות בנות 5 ילדים ויותר	ילדים – סך הכל מקבלי קצבאות	רשות מקומית	אחוז ילדים במשפחות בנות 5 ילדים ויותר	ילדים – סך הכל מקבלי קצבאות	רשות מקומית
70.8	6,080	ערעה-בנגב	64.9	18,803	ביתר עילית
69.1	6,106	חורה	63.5	25,582	רהט
67.5	3,297	שגב-שלום	55.5	69,599	בני ברק
67.0	8,702	תל שבע	43.6	36,270	בית שמש
63.7	3,910	לקיה	40.8	10,503	ערד

* מיון לפי מקבלי קצבאות ילדים, אחוז ילדים במשפחות בנות 5 ילדים ויותר מסך כל הילדים.

בממוצע ארצי, אחוז הילדים במשפחות בנות 5 ילדים ויותר מסך כל הילדים מקבלי קצבאות, עמד בשנת 2007 על 21.4 אחוז, ירידה בהשוואה לשנת 2006 (22.5 אחוז).

אחוז גבוה של ילדים מקבלי קצבאות ילדים במשפחות גדולות נמצא ברשויות עם אוכלוסייה בעלת אופי דתי-חרדי, וברשויות עם אוכלוסייה בדווית.

מקבלי גמלת הבטחת הכנסה

שיעור מקבלי גמלת הבטחת הכנסה ירד ב-2007 והסתכם ב-53.4 נפש לאלף תושבים. כפר שמריהו, כוכב יאיר, סביון, מועצה אזורית חבל אילות, אלקנה, הר אדר, מועצה אזורית חוף השרון ואלפי מנשה נמנו עם הרשויות שבהן שיעור מקבלי גמלת הבטחת הכנסה לאלף תושבים הוא בין הנמוכים (0.0-1.3 בכל אחת מהן). ואילו תל שבע, כסיפה, לקיה, שגב-שלום וחורה נמנו עם הרשויות שבהן שיעור מקבלי גמלת הבטחת הכנסה לאלף תושבים הוא בין הגבוהים (289.5-350.0 בכל אחת מרשויות אלה).

מבוטחים בקופות חולים

התפלגות מבוטחים בקופות חולים, 2007

קופת חולים				סך הכל	רשות מקומית
לאומית	מאוחדת	מכבי	כללית		
9.5	13.2	24.5	52.9	100.0	כלל ארצי
רשויות עם האחוזה הגבוה ביותר של מבוטחים בקופת חולים כללית					
0.4	0.1	0.2	99.3	100.0	טובה-זנגרייה
0.2	0.9	0.5	98.4	100.0	שבלי אום-אל גנם
0.7	0.5	0.7	98.2	100.0	תל שבע
רשויות עם האחוזה הנמוך ביותר של מבוטחים בקופת חולים כללית					
2.1	44.9	44.0	9.0	100.0	קריית יערים
36.7	46.9	3.5	12.9	100.0	ביתר עילית
7.4	75.7	3.9	13.1	100.0	קריית ארבע

ברשויות הערביות שומרת קופת חולים כללית על חלקה היחסי הגבוה.

צריכת מים למגורים

הרשויות שבהן צריכת המים היא הגבוהה ביותר הן מועצות מקומיות בעלות רמה חברתית-כלכלית גבוהה. הרשויות שבהן נמצאה הצריכה הנמוכה ביותר הן מועצות מקומיות לא-יהודיות.

צריכת מים למגורים בעיריות ובמועצות מקומיות, 2007

הצריכה הנמוכה ביותר		הצריכה הגבוהה ביותר	
מ"ק לנפש	רשות מקומית	מ"ק לנפש	רשות מקומית
31.2	בועיינה-נוג'ידאת	374.1	סביון
33.0	ערערה בנגב	236.5	כפר שמריהו
33.9	נחף	135.6	עומר
35.5	כפר כנא	119.1	אבן יהודה

צריכת המים למגורים לנפש ברשות המקומית שבה הצריכה הגבוהה ביותר, גדולה פי 12 מהצריכה לנפש ברשות המקומית שבה הצריכה הנמוכה ביותר.

פסולת מוצקה ביתית, מסחרית וגזם¹

פסולת ליום לתושב (קילוגרם לנפש) עמדה בשנת 2007 על 1.7 ברמה הכלל ארצית. מבין העירויות נרשמו כמויות הפסולת הגבוהות ביותר באילת (3.4 ק"ג לנפש), בעיר כרמל (2.8), בטבריה (2.8), בתל אביב (2.6) וברמת השרון (2.6) והכמויות הנמוכות ביותר נרשמו באלעד (1.0), בקריית אונו (1.1) ובכרמיאל (1.2).

מבין המועצות המקומיות הכמויות הגבוהות ביותר נרשמו בבאר יעקב (3.8) במיתר (3.2) ובאליכין (3.2), והכמויות הנמוכות ביותר נרשמו במסעדה (0.5), בזמר (0.5) ובכסיפה (0.5).

העירויות שבהן כמות הפסולת לתושב היא הגבוהה ביותר הן עירויות שבהן היחס בין האוכלוסייה השוהה בהן לאוכלוסייה המתגוררת בהן הוא גבוה, בשל היותן מרכז תיירות (אילת, טבריה ותל אביב).

חינוך

תלמידים בכיתות בחינוך היסודי והעל-יסודי - בשנת הלימודים תשס"ז (2006/07) הפעילה מערכת החינוך היסודי והעל-יסודי 4,489 בתי ספר² ובהם כ-54 אלף כיתות. בכיתות אלו למדו כ-1,437.1 אלף תלמידים. הממוצע הארצי עמד על 27 תלמידים לכיתה, בדומה לשנת 2006.

צפיפות נמוכה של תלמידים לכיתה נמצאה בעמנואל, במועצה אזורית תמר, ביסוד המעלה, ביבנאל, במטולה ובמועצה אזורית מגילות ים-המלח (בין 13 ל-18 תלמידים לכיתה בכל אחת מהן). לעומת זאת, **צפיפות גבוהה** נרשמה בעומר, בריינה, בקלנסווה, בלקיה, בשוהם ובאורנית (בין 33 ל-34 תלמידים לכיתה בכל אחת מרשויות מקומיות אלו).

אחוז הזכאים לתעודת בגרות מסך כל תלמידי כיתות יב - האחוז הכלל ארצי ירד בשנת תשס"ז ל-52.5 אחוז בהשוואה לשנת תשס"ו (53.4 אחוז).

בשנת תשס"ז נרשם אחוז הזכאים הגבוה ביותר בסביון (91.8), באלקנה (85.9), בכפר תבור (85.2), בכוכב יאיר (84.9) ובהר אדר (83.8). אחוז הזכאים הנמוך ביותר נרשם בכאוכב אבו אל-היג'א (25.5), באלעד (26.7) ובאבו גוש (27.3).

בערים הגדולות עמד אחוז הזכאים על 64.7 בתל אביב-יפו, 64.0 בחיפה, 59.8 בראשון לציון, 55.9 באשדוד ו-33.3 בירושלים (חינוך עברי בלבד).

אחוז הזכאים לתעודת בגרות, שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות, מסך כל תלמידי כיתות יב - האחוז הכלל ארצי הגיע בשנת תשס"ז ל-45.0 אחוז לעומת 45.9 אחוז בשנת תשס"ו.

¹ - הנתונים המוצגים מתייחסים רק לרשויות שביצעו מדידה בפועל ודיווחו ללמ"ס או למשרד להגנת הסביבה.
- דירוג הנתונים בוצע עבור 203 רשויות.

- בחישוב הנתון הכלל ארצי ולפי סך הכל עירויות, מועצות מקומיות ומועצות אזוריות, נכללו גם נתונים זקופים לרשויות שלא התקבלו מהן נתוני מדידה בפועל.
² ספירת בתי ספר לפי דרג חינוך - בית ספר שמתקיימים בו לימודים ביותר מדרג חינוך אחד, לדוגמה חטיבת ביניים ותיכון נספר פעמיים. הנתונים כוללים חסרי מעמד מוניציפלי.

בשנת תשס"ז נרשם אחוז הזכאים הגבוה ביותר בסביון (89.8), באלקנה (84.4) ובכוכב יאיר (81.9). האחוז הנמוך ביותר נרשם ביישובים אלעד (12.8), שגב-שלום (14.8) ואבו בסמה (17.3).

שירותי העיריות

עמדות הציבור על פי ממצאי הסקר החברתי לשנת 2007¹

שביעות רצון מתפקוד העירייה - אחוז גבוה של תושבים מרוצים² מתפקוד העירייה נמדד בנס ציונה (96.1), באום אל-פחם (95.1), במעלה אדומים (93.8) ובקריית מוצקין (91.6). אחוז נמוך של תושבים המרוצים מתפקוד העירייה נמדד בשדרות (20.8), בלוד (16.9), בסחינין (15.9) ובטייבה (11.3).

שביעות רצון משירות שקיבלו בעירייה - אחוז גבוה של תושבים מרוצים מהשירות שקיבלו בעירייה בשנת 2007, נמדד באופקים (100.0), בביתר עילית (100.0), בנס ציונה (92.9) ובאום אל-פחם (90.5). אחוז נמוך של תושבים מרוצים מהשירות שקיבלו בעירייה באותה שנה, נמדד ביהוד (44.7), בעכו (44.5), בלוד (38.9) ובצפת (36.0).

נתוני ביצוע תקציב של הרשויות המקומיות³

אחוז הכנסות עצמיות מהתקציב הרגיל, 2007

האחוז הנמוך ביותר		האחוז הגבוה ביותר	
אחוז	רשות מקומית	אחוז	רשות מקומית
1.8	מועצה אזורית אבו בסמה	95.3	כפר שמריהו
12.9	מועצה אזורית הר חברון	93.9	מועצה אזורית תמר
13.6	חורה	93.3	סביון
17.2	לקיה	91.2	ראש פינה
18.2	טובא-זנגרייה	88.5	תל אביב-יפו

רשויות שבהן הכנסות עצמיות גדולות מתאפיינות ברמה חברתית-כלכלית גבוהה או בהכנסות גדולות משירותים מסחריים ביחס לגודל האוכלוסייה. לדוגמה, מועצה אזורית תמר מהווה מרכז תיירותי ותעשייתי, כמו כן היא מתאפיינת בצפיפות נמוכה של האוכלוסייה (ליחידת שטח שיפוט). התמונה הפוכה בנתוני השתתפות הממשלה ביחס להכנסות בתקציב הרגיל - ככל שהשתתפות הממשלה גבוהה יותר אחוז ההכנסות העצמיות נמוך יותר.

¹ אוכלוסיית בני 20 ומעלה בעיריות.

² מרוצים - כולל קטגוריות "מרוצה מאוד" ו"מרוצה".

³ בשנת 2007 לא התקבלו נתונים עבור מועצה מקומית באר יעקב, מועצה מקומית כפר קרע, מועצה מקומית שעב, עיריית טייבה, עיריית ערד, מועצה אזורית אפעל ומועצה אזורית רמת נגב.

ג. הגדרות והסברים

ג.1. כללי

סמל יישוב: לכל יישוב מבין 1,173 היישובים יש סמל בן ארבע ספרות. מערכת סמלי היישובים נבנתה בעיקר כדי לסייע לפעילות ממוחשבת של מערך מרשם האוכלוסין במשרד הפנים ושל רישומי המען של תושבי המדינה. המערכת היא דינמית ומנוהלת בידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

סמל: זהה ל**סמל יישוב** בעיריות ובמועצות מקומיות (בן ארבע ספרות) ואילו במועצות אזוריות **הסמל** זהה ל**מעמד המוניציפלי** (בן שתי ספרות).

מחוז: המחוזות הוגדרו לפי החלוקה המינהלית הרשמית של מדינת ישראל. על-פי חלוקה זו קיימים בארץ 6 מחוזות. כמו כן, נוסף אזור יהודה והשומרון כדי לאפיין את היישובים היהודיים ואוכלוסייתם הנמצאים באזור זה.

ראו גם: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, *יישובים בישראל (int.)*

<http://www.cbs.gov.il/ishuvim/ishuv2007/intro2007.pdf>

סיווג הרשויות המקומיות

מעמד מוניציפלי

בהתאם להסדרים חוקיים ומינהליים מבחינים בין שלושה סוגי רשויות מקומיות:

1. **עירייה:** רשות מקומית של יישוב אחד בלבד, שקיבל מעמד של עירייה.
 2. **מועצה מקומית:** רשות מקומית של יישוב אחד בלבד, שאין לו מעמד של עירייה.
 3. **מועצה אזורית:** רשות מקומית הכוללת יישובים כפריים אחדים. לפעמים נכללים בתחומי מועצה אזורית גם יישובים עירוניים. חלק מיישובים עירוניים אלה עשויים לקבל במועד מאוחר יותר מעמד של מועצה מקומית.
- נוסף על אלה ישנם 5 יישובים שהם **חסרי מעמד מוניציפלי**, כלומר, נמצאים בשטח שאינו שייך לרשות מוניציפלית (מקווה ישראל, נווה אבות, ראס עלי, רביד ושני).
- דת רוב האוכלוסייה ברשות המקומית -** הרשויות המקומיות נחלקות ל"רשויות יהודיות" ול"רשויות לא-יהודיות" בהתאם לרוב האוכלוסייה ברשות המקומית. בדרך כלל יש ברשויות המקומיות רוב מוחלט ליהודים או לערבים.

סיווגי היישובים

יישוב: מקום מאוכלס בקביעות, המקיים תנאים אלה:

1. גרים בו בקביעות 40 בוגרים או יותר.
2. בעל מינהל עצמי.
3. אינו נמצא בתחום המוניציפלי של יישוב אחר.
4. מוסדות התכנון אישרו את הקמתו.

צורת יישוב: צורת היישוב נקבעה, ככל האפשר, לפי המצב בפועל ולפי ההגדרות שלהלן. אין בקביעה זו כדי להשליך על מעמדו של יישוב על-פי דין.

היישובים נחלקים לשתי קבוצות עיקריות: יישובים עירוניים ויישובים כפריים. ההבחנה ביניהם מבוססת על גודל היישוב.

א. **יישובים עירוניים:** מונים 2,000 תושבים ויותר, ומסווגים לקבוצות לפי גודלם.

ב. **יישובים כפריים:** מונים פחות מ-2,000 תושבים, ומסווגים לפי צורות יישוב אלה:

מושב (לרבות כפר שיתופי¹) – יישוב כפרי, המאורגן כאגודה שיתופית, ויש לו זכות לנחלות חקלאיות (לפי משמעות מונח זה במינהל מקרקעי ישראל). זהו יישוב של יחידות משפחתיות, אשר כל אחת מהן היא יישות כלכלית עצמאית. חלק מהייצור ומהמינהל הכלכלי הוא בידי האגודה השיתופית, ורמת השיתוף נקבעת על-ידי התושבים.

מושב שיתופי – יישוב כפרי שיתופי, שבו הייצור והשיווק מבוצעים במשותף, ואילו הצריכה מתבצעת באופן פרטי.

קיבוץ – יישוב כפרי שיתופי, שבו הייצור, השיווק והצריכה מאורגנים על בסיס שיתופי.

יישוב מוסדי – מוסד בעל תכונות של יישוב, שאינו כלול בתחום המוניציפלי של יישוב אחר.

יישוב קהילתי – יישוב כפרי המאורגן כאגודה שיתופית, שאין לו זכות לנחלות חקלאיות, ושבו תחומי הפעולה של האגודה השיתופית (היצרני, הצרכני, המוניציפלי והחברתי) והיקפה נקבעים בידי התושבים.

עד למפקד 1995 נכללה קבוצה זו בקבוצת "יישוב כפרי אחר" (ראה להלן). החל במפקד 1995, קבוצת היישובים הקהילתיים מסווגת בנפרד.

יישוב כפרי אחר – יישוב המונה פחות מ-2,000 תושבים ואשר אינו נכלל באחד מסוגי היישובים הכפריים שפורטו לעיל.

גרים מחוץ ליישובים – קבוצות של אוכלוסייה המתגוררת מחוץ לתחומי שטח השיפוט של יישובים מוכרים. המקומות שבהם אוכלוסייה זו מתגוררת אינם בעלי מאפיינים של יישוב (כפי שהוגדר לעיל). באוכלוסיית הגרים מחוץ ליישובים נכללות גם האוכלוסיות של המקומות, של שבטי הבדווים, של בודדים הגרים מחוץ לתחומי יישובים וכו'. אוכלוסיית גרים מחוץ ליישובים נכללת רק ב"מועצות אזוריות - סך הכל" אך אינה נכללת בכל מועצה אזורית.

ראו גם: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, *יישובים בישראל (int.)*

<http://www.cbs.gov.il/ishuvim/ishuv2007/intro2007.pdf>

שינויים בעקבות איחוד הרשויות, 2003

בשנת 2003, על פי החלטת הממשלה, נחקק חוק איחוד הרשויות, במסגרת התכנית להבראת כלכלת ישראל. החוק נכנס לתוקף באוקטובר 2003. במסגרת החוק אוחדו מספר רשויות מקומיות לרשות מקומית אחת וצורפו רשויות מקומיות קטנות לרשות מקומית גדולה. כמו כן ישנן רשויות מקומיות קטנות ששינו

¹ כמה כפרים שיתופיים של האיחוד החקלאי הוגדרו כיישובים קהילתיים בהתאם לתקנון שעל פיהם הם פועלים.

את מעמדן המוניציפלי והחל בשנת 2003 שייכות למועצה אזורית ולא מהוות מועצה מקומית. חלק משמות הרשויות החדשות עדיין זמניים והם מסומנים בכוכבית.

שם הרשות המאוחדת	היישובים המאוחדים
קדימה צורן	קדימה, צורן
מודיעין-מכבים-רעות*	מודיעין, מכבים-רעות
בנימינה-גבעת עדה*	בנימינה, גבעת עדה
עיר כרמל	דאלית אל-כרמל, עספא
באקה-ג'ת*	באקה אל-גרביה, ג'ת
שגור*	מגדל אל-כרום, דייר אל-אסד, בענה
יהוד	יהוד, נווה אפרים-מונסון
סביון	סביון, גני יהודה
כוכב יאיר	כוכב יאיר, צור יגאל

יישוב	השינוי
שבי ציון	צורף למועצה אזורית מטה אשר
עתלית וכפר גלים	צורפו למועצה אזורית חוף הכרמל
רמות השבים	צורף למועצה אזורית דרום השרון
כנרת (מושבה)	צורף למועצה אזורית עמק הירדן

ממוצע מרחקים במועצות אזוריות

מרכז תפקודי של מועצה אזורית: כולל את המשרדים ואת מרכז השירותים המוניציפליים. ברוב המועצות האזוריות יש מרכז תפקודי אחד, במיעוטן קיימים שני מרכזים או יותר.

סכום המרחקים: הנתון הבסיסי הוא המרחק ממרכז היישוב אל המרכז התפקודי של המועצה האזורית, לפי מסלולי הכביש הקצרים הקיימים בין שתי נקודות אלו, עבור כל יישוב וכל מועצה.

המרחקים נמדדו עבור נתוני כבישים לשנת 2004 והתבססו על שכבת הרחובות של חברת מפה, שכבת היישובים הנקודתית ושכבת המועצות האזוריות של תחום גאוגרפיה וממ"ג בלמ"ס.

ממוצע המרחקים: סכום המרחקים מחולק במספר היישובים, עבור כל מועצה אזורית.

רמה חברתית-כלכלית של אוכלוסיית הרשויות המקומיות

במחקר שנערך לאחרונה בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בהזמנת משרד הפנים, בנושא אפיון הרשויות המקומיות, לפי הרמה החברתית-כלכלית של האוכלוסייה בשנת 2003, גובשו שני מדדים נפרדים כדלקמן:

1. **רמה חברתית-כלכלית עבור 197 העיריות והמועצות המקומיות:** העיריות והמועצות המקומיות סווגו ל-10 אשכולות הומוגניים, לפי הרמה החברתית-כלכלית שלהן, כאשר אשכול 1 מציין את הרמה החברתית-כלכלית הנמוכה ביותר ואשכול 10 את הרמה הגבוהה ביותר.

2. **רמה חברתית-כלכלית עבור 54 מועצות אזוריות:** המדד למועצות אזוריות חושב בנפרד בשל אופיין המיוחד לעומת שאר הרשויות המקומיות. גם המועצות האזוריות סווגו, באותה שיטה, ל-10 אשכולות הומוגניים המהווים קנה מידה השוואתי בתוך מגזר המועצות האזוריות (למועצה אזורית אבו בסמה אין נתון של רמה חברתית-כלכלית).

נוסף על כך, נערכה התאמה של האשכולות במועצות האזוריות לאשכולות של העיריות והמועצות המקומיות. תוצאות ההתאמה מהוות קנה מידה השוואתי בתוך כלל הרשויות המקומיות תחת הכותרת: **רמה חברתית-כלכלית מותאמת (משולבת).**

שני המדדים התבססו על נתונים ממקורות מנהליים ואחרים המתייחסים לשנת 2003, וחושבו באמצעות שיטות סטטיסטיות מתקדמות.

המדד עבור העיריות והמועצות המקומיות חושב על בסיס 14 משתנים מהתחומים הרלוונטיים הבאים: דמוגרפיה, חינוך והשכלה, תעסוקה ואבטלה, רמת חיים ומצוקות חברתיות-כלכליות.

המדד עבור המועצות האזוריות חושב על בסיס 9 משתנים מאותם תחומים, למעט תחומי תעסוקה, אבטלה וגמלאות שאינם מתאימים למועצות אזוריות.

ג. דמוגרפיה

אוכלוסייה

אוכלוסייה קבועה (דה יורה) כוללת תושבים קבועים בעלי אזרחות ישראלית ותושבי קבע ללא אזרחות ישראלית (לרבות אלה הנעדרים מישראל פחות משנה בעת האומדן) הגרים בשטח מדינת ישראל וביישובים היהודיים באזור יהודה והשומרון. כן נכלל אומדן של התיירים והתושבים הארעיים השוהים בישראל למעלה משנה (למעט דיפלומטים ואנשי או"ם), המבוסס על ספירת קבוצה זו במועד מפקד האוכלוסין 1995, ללא עדכון שוטף מאז. אומדני האוכלוסייה אינם כוללים את אוכלוסיית העובדים הזרים (עובדים מחו"ל). אוכלוסייה זו נאמדה בכ-200 אלף נפש בסוף שנת 2007 (חלקם שהו בישראל פחות משנה).

אוכלוסייה - סך הכל (סוף 2007): בפרופיל של סך הכל עיריות וסך הכל מועצות מקומיות - האוכלוסייה כוללת רק יישובים בעלי מעמד מוניציפלי. בפרופיל של סך הכל מועצות אזוריות - האוכלוסייה כוללת גם גרים מחוץ ליישובים, ואילו בפרופיל הארצי האוכלוסייה כוללת גם יישובים חסרי מעמד מוניציפלי וגרים מחוץ ליישובים.

גיל - מספר השנים השלמות שמלאו לאדם עד תאריך האומדן.

קבוצת אוכלוסייה ודת

יהודים ואחרים: כולל יהודים, נוצרים לא-ערבים ואלה שאינם מסווגים לפי דת במשרד הפנים.

ערבים: כולל מוסלמים, נוצרים-ערבים ודרוזים.

ראו גם:

[הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2008, מס' 59, פרק 2-אוכלוסייה, עמודים 79-80.](#)

גידול האוכלוסייה

מרכיבי השינוי של האוכלוסייה הקבועה הם: ריבוי טבעי (לידות פחות פטירות) ומאזן הגירה.

יחס תלות

היחס בין האוכלוסייה הנתמכת לבין האוכלוסייה התומכת. האוכלוסייה הנתמכת כוללת ילדים בגיל 0-19 ואוכלוסייה מבוגרת בגיל +65. האוכלוסייה התומכת כוללת את האוכלוסייה בגיל העבודה 20-64. היחס מוצג באחוזים.

לידות חי ופטירות

הנתונים על לידות ופטירות מבוססים על הפרטים האישיים שבמרשם התושבים וכן על אלה המופיעים בטופסי "הודעת לידת חי", "הודעת פטירה" ו"הודעה על לידת עובר מת".

הנתונים על **לידות** כוללים לידות, שאירעו בישראל (כולל אזור יהודה והשומרון) שבהן אחד ההורים לפחות הוא בעל תעודת זהות ישראלית. הנתונים אינם כוללים לידות שאירעו בחו"ל לאזרחי ישראל.

יישוב הלידה: היישוב נקבע לפי יישוב המגורים של האם.

הנתונים על **פטירות** כוללים פטירות של תושבים קבועים ושל עולים בכוח, ואינם כוללים מקרי מוות של תושבים ישראלים השוהים בחו"ל, של תיירים או של עובדים זרים הנפטרים בארץ. החל בשנת 2002 נתוני הפטירות כוללים פטירות בחו"ל של תושבים ישראלים ששהו בחו"ל פחות משנה.

יישוב הפטירה: היישוב נקבע לפי כתובתו האחרונה של הנפטר.

ריבוי טבעי: ההפרש בין לידות חי לבין פטירות.

שיעור ריבוי טבעי ל-1,000 תושבים בכל רשות מקומית חושב לפי אוכלוסייה ממוצעת.

תינוק: יילוד שטרם מלאה לו שנת חיים אחת.

שיעור לאלף לידות חי: שיטת הצגה - כל השיעורים, הממוצעים וכד' המבוססים על 5 עד 19 מקרים במונה, ניתנים בסוגריים, ואלה המבוססים על פחות מ-5 מקרים מסומנים בשתי נקודות (...).

ראו גם:

[הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2008, מסי' 59, פרק 3-תנועה טבעית, עמודים 165-169.](#)

הגירה

מאזן הגירה ביישוב: ההפרש בין מספר הנכנסים ליישוב לבין מספר היוצאים ממנו בשנה קלנדרית. כולל עולים ועולים בכוח, תיירים ששינו את מעמדם לעולים או לעולים בכוח, כניסות לשם איחוד משפחות, עולים בכוח חוזרים, תושבים קבועים ששבו לישראל אחרי שהייה של למעלה מ-12 חודשים בחו"ל ואזרחים עולים. מכל אלה מופחתים התושבים השוהים בחו"ל למעלה מ-12 חודשים ועולים בכוח שיצאו לחו"ל.

השתקעות ראשונה של עולים: הנתונים מתייחסים ליישוב המגורים הראשון של העולים. מעבר של עולים ליישובים אחרים נכלל בהגירה בין יישובים (הגירה פנימית). הנתון אינו כולל אזרחים עולים ועולים בכוח ששינו מעמדם לעולים.

הגירה פנימית: שינוי יישוב המגורים של תושבים במדינה בשנה קלנדרית.

הנתונים על הגירה פנימית בין יישובים מבוססים על העיבודים שנעשו מתוך קובץ השינויים, כפי שנרשמו במרשם התושבים במשרד הפנים על-פי הודעות התושבים על שינוי כתובת. הנתונים אינם כוללים השתקעות ראשונה של עולים, אבל כוללים שינויי כתובת של עולים.

להגדרות "עולה", "אזרח עולה" ו"עולה בכוח" ראו:

[הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2008, מס' 59, פרק 4 - עלייה והגירה, עמודים 225-227.](#)

ג3. שכר ורווחה¹

מקבלי דמי אבטלה

מקבלי דמי אבטלה (ממוצע חודשי): לדמי אבטלה זכאי מובטל שהיה שכיר וחיפש עבודה דרך שירות התעסוקה, שהשלים תקופת אכשרה כמוגדר בחוק, מגיל 20 שנה ועד גיל הפרישה הקבוע בחוק לגבי גברים.

על-פי חוק ביטוח אבטלה, מובטל זכאי לתשלום דמי אבטלה עבור תקופה מרבית של 50 או 100 או 138 או 175 יום, בהתאם לגילו ולמספר ילדיו. הוא יכול למצות את מספר הימים האלה במשך שנה ממועד תחילת האבטלה שלו. החל ביולי 2007 חיילים משוחררים זכאים לדמי אבטלה רק אם צברו תקופת אכשרה של 6 חודשי עבודה תוך שנה משחרורם, לפני כן חיילים משוחררים היו פטורים מצבירת תקופת אכשרה. כמו כן הם זכאים לתשלום דמי אבטלה לתקופה מרבית של 70 יום.

על-פי חוק ביטוח אבטלה, מובטל שנשלח על-ידי שירות התעסוקה לקורס **להכשרה מקצועית** זכאי לדמי אבטלה מופחתים, זאת עקב תיקון לחוק שהחל ביולי 2002, במסגרתו מנוכים מדמי האבטלה של הלומד בהכשרה מקצועית 30% מהגמלה. מובטל זה אינו מתייצב בשירות התעסוקה ואינו נרשם באופן שוטף ככל המובטלים האחרים – כלומר, מקבלי דמי אבטלה בהכשרה מקצועית אינם מחפשי עבודה ואינם נכללים בין דורשי העבודה או בין הבלתי מועסקים.

במניין מקבלי דמי אבטלה נכללים רק מי שקיבלו בפועל דמי אבטלה. לא נכללים מובטלים שהיו זכאים לדמי אבטלה אך לא היו זכאים לתשלום בפועל (אלה היו בעיקר מובטלים בימי המתנה או מובטלים שמיצו זכאותם לתשלום אך טרם הסתיימה שנת אבטלתם, והם ממשיכים להתייצב בשירות התעסוקה ולפיכך הם יכולים עקרונית להשתלב בהכשרה מקצועית ולקבל דמי אבטלה).

מקבלי קצבת זקנה ושאיירים

קצבת זקנה: לפי חוק הביטוח הלאומי משולמת למבוטח שצבר תקופת אכשרה שמזכה בקצבה, בהגיעו לגיל המזכה בקצבת זקנה (גיל פרישה או גיל הזכאות לקצבת זקנה). **גיל הפרישה** הוא הגיל שבו זכאי מבוטח לקצבת זקנה בהתאם למבחן הכנסות. גיל הפרישה בינואר 2007 היה 66 ו-4 חודשים לגבר ו-61 ו-4 חודשים לאישה. **גיל הזכאות לקצבת זקנה** ללא מבחן הכנסות בינואר 2007 היה 70 לגבר ו-66 ו-4 חודשים לאישה.

מקבלי קצבת שאירים: אלמנים, אלמנות וילדים, המקבלים קצבה לאחר פטירתם של המבוטחים.

¹ בנושא רווחה (גמלות וקצבאות) ראו הגדרות והסברים מפורטים ב: המוסד לביטוח לאומי "מערכת הביטוח הלאומי בישראל", ינואר 2007.

השלמת הכנסה: משולמת למי שהכנסתו מעבודה או ממקור אחר נמוכה מרמת ההכנסה המינימלית לקיום כפי שנקבעה בחוק.

מקבלי גמלת הבטחת הכנסה

הבטחת הכנסה: משולמת למי שאינו מסוגל להבטיח לעצמו הכנסה מעבודה ואיננו זכאי לתשלומים ממקורות אחרים.

הנתונים המופיעים בפרופיל הרשויות מתייחסים לסך כל הנפשות (כולל ילדים במשפחה) המקבלות גמלת הבטחת הכנסה בגיל העבודה, לפחות חודש אחד **במשך השנה**.

מקבלי גמלת סיעוד

גמלת סיעוד: זכאים לגמלת סיעוד הם אישה וגבר בגיל הפרישה, התלויים במידה רבה בעזרת הזולת בביצוע רוב פעולות היום-יום, או הזקוקים להשגחה, למעט מי שנמצא במוסד סיעודי או שרוב הוצאות החזקתו במוסד אחר הוא על חשבון גוף ציבורי. הזכות לגמלה ושיעורה מותנים במבחן הכנסות.

מקבלי גמלת נכות כללית, ניידות, נכות מעבודה ותלויים

גמלת נכות כללית: קצבה זו משולמת למבוטח, אשר כתוצאה מליקוי גופני, שכלי או נפשי מתקיים בו אחד מאלה: אין לו כושר להשתכר מעבודה או ממשלח יד והשתכרותו בפועל נמוכה מ-25 אחוז מהשכר הממוצע לפי חוק הביטוח הלאומי לעניין גמלאות ודמי בטוח, או שכושרו להשתכר וכן השתכרותו בפועל צומצמו, עקב הליקוי, ב-50 אחוז ויותר.

גמלת ניידות: משולמת למוגבלים בניידות. לנכה שדרגת מוגבלותו בניידות גבוהה מ-40 אחוז והוא בעל רישיון נהיגה בר-תוקף, או לנכה שאינו נוהג בעצמו ודרגת מוגבלותו בניידות היא לפחות 60 אחוז, הגמלה כוללת:

- הלוואה עומדת לכיסוי המסים החלים על רכב מנועי, לפי מפתח זכויות מסוים.
- קצבת ניידות חודשית, המשולמת למוגבל בניידות בעבור הוצאות הניידות שלו, בתנאים מסוימים נוספים.

לבעלי נכות קשה ביותר משולמת בתנאים מסוימים גמלה אף אם אין ברשותם רכב.

גמלאות נכות מעבודה:

- **קצבת נכות מעבודה** משולמת למבוטח שנפגע בתאונת עבודה או חלה במחלת מקצוע, וכתוצאה מכך אינו מסוגל לעבוד בעבודתו ואף לא בעבודה מתאימה אחרת, ולא עבד למעשה. הקצבה משולמת לנכים שדרגת נכותם הקבועה 20% ויותר (9% לדרגת נכות זמנית), לפי דרגת הנכות ובשיעור יחסי להכנסתו של הנפגע.

- **מענק נכות מעבודה** ניתן לנכים שדרגת נכותם 9% עד 20%.

- **קצבה מיוחדת ומענק מיוחד** משולמים לנכים שדרגת נכותם 75% ויותר וכן לנכים עם קשיי הליכה שדרגת נכותם 65%-74%.

גמלאות תלויים בנפגעי עבודה:

- **קצבת תלויים** משולמת לשאיירי מבוטח שנהרג או נפטר עקב פגיעה בעבודה ולא לה שהיו תלויים בו לפרנסתם. גובה גמלת התלויים תלוי בהכנסת המבוטח ערב פגיעתו ובמספר התלויים בו.
- **מענק תלויים** לאלמנה שאין עמה ילדים ושטרם מלאו לה 40 שנה בעת פטירת המבוטח.

גמלאות תלויים נוספות: *מענק נישואין, שיקום מקצועי, דמי מחיה ליתומים, מענק בר-מצווה, מענק עקב פטירה.*

משפחות וילדים המקבלים קצבאות בגין ילדים עד גיל 18

קצבת ילדים: משולמת למשפחה בגין ילדיה (ילד שטרם מלאו לו 18 שנה). הקצבה המשפחתית מורכבת מצירוף הקצבאות המשולמות עבור כל ילד זכאי במשפחה. הקצבה מחושבת לפי ערך נקודת קצבה הקבוע בחוק. נקודת קצבה מעודכנת בתחילת כל שנת מס במלוא עליית מדד המחירים לצרכן בשנה שחלפה. בפרופיל הכלל ארצי הנתונים כוללים "חסרי מעמד מוניציפלי" ו "לא ידוע".

מבוטחים בקופות החולים

החל באחד בינואר 1995 חוק ביטוח בריאות ממלכתי קובע שכל תושב במדינת ישראל מבוטח בביטוח בריאות. **קופות חולים:** הנתונים מתייחסים ל-4 קופות החולים שאושרו עד כה בידי שר הבריאות (שירותי בריאות כללית, מכבי, מאוחדת ולאומית).

מבוטחים בקופות חולים (סוף שנה) - הנתונים נכונים ל- 30.11.2007.

ייתכן שמספר המבוטחים גבוה ממספר התושבים בסוף השנה ביישובים מסוימים, עקב חוסר עדכון ברישום.

שכירים ועצמאים

האוכלוסייה הנחקרת כוללת את כל הבוגרים המבוטחים על-פי חוק הביטוח הלאומי ועל פי חוק ביטוח בריאות ממלכתי. הנתונים מבוססים על דיווחי שכר והכנסה לשנת 2006 כפי שנקלטו במוסד לביטוח לאומי עד מועד הכנת העיבודים (1 ביולי 2008).

השכר החודשי והשכר השנתי הממוצע של שכירים

שכיר: מי שבינו לבין מעסיקו קיימים יחסי עובד ומעביד ומקבל שכר ממעסיקו הרשום במס הכנסה ובביטוח הלאומי והמדווה על תשלום מידי חודש. כל עוד משולם שכר (גם בעת היעדרות עקב מחלה, חופשה, לימודים וכו') העובד נחשב לשכיר. גם אם השכיר היה מועסק בכמה מקומות עבודה, הוא נספר בעיבודים אלו רק פעם אחת, כך שהנתונים משקפים את מספר השכירים ולא את מספר המשרות.

הנתונים מתייחסים לעובד שעבד לפחות חודש אחד בשנה כשכיר. בקבוצה זו נכללו השכירים שהיו במשך השנה גם עצמאים.

שכר: שכר ברטו לחודש ששולם לעובד השכיר, לפני ניכויים למיניהם למס הכנסה וניכויים אחרים. השכר כולל שכר יסוד, תשלומים עבור שעות נוספות ותוספות אחרות לשכר (פרמיות, מענקים, גמול השתלמות, קצובת נסיעה ועוד) ששולמו לשכירים.

השכר ברוטו אינו כולל הוצאות נלוות שהמעסיק מפריש לקרנות (כגון קרנות פנסיה או קופות גמל), לביטוח לאומי ולביטוח בריאות, למס מעסיקים, ועוד.

שכר חודשי ממוצע של שכיר במשך השנה: מתקבל על-ידי חלוקת סכומי השכר ברוטו ששולמו לשכירים במשך השנה ב-12 חודשי עבודה אפשריים של השנה ובמספר השכירים. הנתונים מתייחסים לשכר שקיבל העובד מכל המשרות שבהן עבד במשך השנה.

שכר מינימום: השכר המינימלי ברוטו לחודש שנקבע בחוק לעובד שכיר.

נתוני השכר ששולם במשך השנה ומספר חודשי העבודה מבוססים על דיווח המעסיקים למס הכנסה (טופס 126). נוסף על כך מתנהל דיווח נפרד על השכר (בסיס הגבייה) של חברי הקיבוצים הנחשבים כשכירים על-פי חוק הביטוח הלאומי, על השכר של עובדים במשק בית ועל מקבלי פנסיה מוקדמת. הנתונים האלה מעובדים במוסד לביטוח לאומי.

ראו גם: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, "ממוצעי שכר והכנסה לפי יישוב ולפי משתנים כלכליים שונים 2006", סקר 219.

הכנסה ממוצעת לחודש בשנה של עצמאי

עצמאי¹: מי שעוסק במשלח ידו ואינו עובד שכיר, והתקיים בו אחד מאלה:

- א. עסק במשלח ידו לפחות עשרים שעות עבודה בשבוע בממוצע.
- ב. הכנסתו החודשית הממוצעת ממשלח ידו לא פחתה מסכום השווה ל-50% מהשכר הממוצע במשק.
- ג. עסק במשלח ידו לפחות 12 שעות בשבוע בממוצע והכנסתו החודשית הממוצעת ממשלח ידו לא פחתה מסכום השווה ל-15% מהשכר הממוצע.

הנתונים מתייחסים לעובדים שהיו עצמאים בלבד במשך השנה.

הכנסה חודשית ממוצעת של עצמאי במשך השנה: מתקבלת על-ידי חלוקת סכומי ההכנסות של העצמאים במשך השנה ב-12 חודשי עבודה אפשריים של השנה ובמספר העצמאים.

ההכנסה של העצמאים מתבססת על שומה המדווחת במס הכנסה ועל נתונים המדווחים במוסד לביטוח לאומי. הכנסת העצמאים הרשומה בקובצי המוסד לביטוח לאומי היא ההכנסה ה"גולמית", דהיינו כל ההכנסה מעבודה, גם אם היא אינה חייבת בדמי ביטוח (כגון הכנסה מעל הסכום המרבי לתשלום דמי ביטוח).

יש לציין כי הכנסות העצמאים הרשומות בקובצי הביטוח הלאומי לא תמיד סופיות, ובשנים שלאחר מכן מתקבלים (במוסד לביטוח לאומי) ממס הכנסה "הפרשי שומה" רבים המתקנים את ההכנסה הזמנית.

אחוז השינוי הראלי של שכר השכירים ושל הכנסות העצמאים חושב לפי המקדם המתקבל מחילוק מדד המחירים לצרכן - ממוצע שנת 2006, במדד המחירים לצרכן - ממוצע שנת 2005.

¹ על פי חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995 - פרק א' סעיף 1.

מדד אי-השוויון - שכירים (מדד ג'יני)

מדד זה נועד למדוד את מידת אי-השוויון בחלוקת ההכנסות מעבודה. ערכו של המדד נע בין 0 ל-1; הערך 0 מורה על שוויון מוחלט ואילו הערך 1 מלמד על אי-שוויון מוחלט. המדד מאפשר להעריך את פערי השכר בין קבוצות שונות של אוכלוסייה. החישוב מבוסס על מיון האוכלוסייה הנתונה (השכירים) על-פי השכר (ברוטו) הממוצע בשלושת החודשים האחרונים של השנה.

ג.4. חינוך

מובאים נתונים על מספר בתי הספר, מספר התלמידים, מספר כיתות הלימוד ומספר התלמידים הממוצע לכיתה במערכת החינוך בארץ, הכוללת חינוך עברי וחינוך ערבי.

דרג חינוך

חינוך יסודי: כולל בתי ספר יסודיים (רשמיים ומוכרים) ובתי ספר מיוחדים. בתי הספר היסודיים כוללים בתי ספר שש-שנתיים (עד כיתה ו) ושמונה-שנתיים (עד כיתה ח). כולל תלמודי תורה.

חינוך על-יסודי: כולל חטיבות ביניים ובתי ספר תיכוניים תלת-שנתיים (חטיבות עליונות – כיתות י-יב) וארבע-שנתיים (כיתות ט-יב). בבתי ספר תיכוניים, חד-נתיביים ורב-נתיביים, מתקיימים לימודים במסלולים עיוניים, חקלאיים, טכנולוגיים ומקצועיים וכן בכיתות המשך בקיבוצים.

ספירת תלמידים ברשות מקומית: תלמידים הלומדים בבתי ספר ברשות המקומית.

ספירת בתי ספר: בתי ספר שמתקיימים בהם לימודים ביותר מדרג חינוך אחד (כגון: יסודי וחטיבת ביניים) או ביותר מסוג בית ספר אחד (כגון: חטיבת ביניים ותיכון), נספרו בכל דרג חינוך או בכל סוג בית ספר בנפרד, ואילו בשורת **סך הכל** נספרו פעם אחת בלבד. בפרופיל הכלל ארצי ספירת בתי ספר ודרגי חינוך כוללת חסרי מעמד מוניציפלי.

זכאים לתעודת בגרות: תלמידים שעמדו בבחינות בגרות אינטרניות וצברו לפחות 20 יחידות לימוד במקצועות הנדרשים. אחוז זה מחושב מכלל תלמידי כיתות יב.

אחוז זכאים לתעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות מסך כל תלמידי כיתות יב: פרט לזכאות לתעודת בגרות, דרישות הסף כוללות ציון עובר ברמה של 3 יחידות לימוד במתמטיקה, 4 יחידות לימוד באנגלית ומקצוע מוגבר אחד (נוסף על אנגלית). שיעור זה מחושב מכלל תלמידי כיתות יב.

הנתונים לגבי אחוז הזכאים לתעודת בגרות מתייחסים לרשויות שבהן יותר מ-2,000 תושבים, אחוז הזכאים בהן הוא לפחות 30%, וסך כל תלמידי כיתות יב בהן הוא מעל 25 תלמידים. כמו כן הנתונים מתייחסים לתלמידים הגרים ברשות המקומית.

החישובים לגבי זכאים לתעודת בגרות **בירושלים** כוללים רק את החינוך העברי.

נתוני החינוך **במגזר הכלל ארצי** כוללים יישובים ללא מעמד מוניציפלי.

ג.5. בנייה ודיוור

הנתונים כוללים את הבנייה ביזמה פרטית וביזמה ציבורית בכל הארץ (כולל את הבנייה ביישובים יהודיים באזור יהודה והשומרון).

נתוני הבנייה בכל הארץ התקבלו ממקורות אלה: ועדות לתכנון ובנייה, משרד הבינוי והשיכון, חברות בנייה, רשויות מקומיות וסקרי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

הנתונים מתייחסים לבנייה המיועדת למטרות אלה: מגורים, הארחה, עסקים, משרדים, תעשייה ומלאכה, מוסדות ציבור ומשקים חקלאיים. הנתונים מתייחסים לבניינים חדשים ולתוספות בשטח ו/או במספר החדרים לבניינים קיימים. תיקונים כתוצאה משינויים פנימיים במבנים אינם נכללים. סיכומי הנתונים של הבנייה אינם כוללים מבנים של משרד הביטחון ושל צה"ל.

אומדני הבנייה מבוססים על דוחות מהמקורות שהוזכרו לעיל, לאחר ניפוי כפילויות. כיוון שיש פיגור של עד שנתיים בדיווח, בעיקר בדיווח מהרשויות המקומיות, מתווספים לנתונים המתקבלים מן המקורות הנזכרים אומדני פיגור וכן אומדנים של בנייה לא-חוקית. האומדנים עבור הבנייה הלא-חוקית מיוחסים בעיקר לחלק מן היישובים הלא-יהודיים.

שטח בנייה: סך כל שטח כל הקומות בבניין, כולל הקירות החיצוניים, שטח המרפסות, שטח הבנוי מתחת לעמודים. שטח קומה נמדד בין הקצוות החיצוניים שלה (בין הקצוות החיצוניים של הקירות החיצוניים).

דירה: חדר או מערכת חדרים במבנה המיועד לדירה. לדירה יש גישה נפרדת מהרחוב או משטח משותף עם דירות אחרות בתוך הבניין.

התחלת בנייה: התחלת חפירת היסודות של בניין. מועד התחלת הבנייה של דירה הוא מועד התחלת הבנייה של הבניין שבו היא ממוקמת.

גמר בנייה: השלמת הבנייה של בניין או תחילת השימוש בלפחות מחצית שטחו (המוקדם ביניהם). הסטטיסטיקה של גמר בנייה מתייחסת למספר הבניינים או הדירות שבנייתם הושלמה. גמר בנייה של דירה הוא גמר הבנייה של הבניין שבו היא ממוקמת.

דירות למגורים לפי חיובי ארנונה: עיבוד הנתונים מתבצע על בסיס קובצי הארנונה של יישובים עירוניים. לכל נכס החייב בתשלומי ארנונה רשומה נפרדת. מקבצים אלה מנוכים בשלב הראשון כל הנכסים שאינם משמשים למגורים על-פי הגדרת הרשות. בהקשר זה יש לציין כי רוב המוסדות שבהם מתגוררים דיירים, כמו בתי אבות, מעונות סטודנטים ופנימיות תיכוניות, אינם מוגדרים בדרך כלל כנכסים למגורים. בכל יישוב מתקבלות ספירות של מספר הנכסים המשמשים למגורים.

הנתונים לגבי מספר הדירות לפי חיובי ארנונה נכונים לחודש יוני 2008. מקור הנתונים: החברה לאוטומציה, עיבוד הנתונים מתבצע בלמ"ס ביחידה למתודות סטטיסטיות.

6. תשתיות ושירותים עירוניים

כבישים, צינורות מים, ביוב ותיעול

הנתונים על סלילת כבישים והנחת צינורות מים, ביוב ותיעול, מבוססים על דוחות שהתקבלו מהמקורות השונים, תוך ניפוי כפילויות. הנתונים כוללים את העבודות שבוצעו בתחום הרשויות המקומיות, ושדיווחו עליהן הן הרשויות המקומיות עצמן והן חברות ומשרדי ממשלה. נתונים על עבודות הנדסה אזרחית, המבוצעות בתחומי רשויות שלא מתקבל מהן דיווח, נמסרים ללמ"ס רק על-ידי המבצעים (חברות ומשרדי ממשלה).

כבישים

כביש: חלק דרך המשמש לתנועת כלי רכב מכל הסוגים, ונסלל בדרך כלל על ידי חפירה או חציבה ומילוי בשכבות מחומרים שונים הנכבשים במכבש. כביש אינו כולל את שולי הדרך. עד 2004 המונח כביש כלל גם דרכים לא סלולות. הנתונים כוללים סלילת כבישים חדשים והרחבה ושיקום של כבישים קיימים.

סלילת כביש: סלילת כביש חדש, המשמש בעיקר לתנועת כלי רכב.

הרחבת כביש: תוספת של נתיב נסיעה אחד לפחות לרוחב של כביש קיים. לא כולל הרחבה של שולי הדרך בלבד. לגבי כביש שהורחב מובאים נתונים הן על השטח שהתוסף והן על אורך הקטע שהורחב.

שיקום כביש: הריסת כביש ישן או שכבות ממנו וסלילתו מחדש. לא כולל תיקוני כביש, כגון תיקונים בציפוי העליון. לגבי כביש ששוקם מובאים נתונים הן על השטח ששוקם והן על אורך הקטע ששוקם.

צינורות

הנחת צינור מים: הנחת צינור מים ראשי והסתעפויותיו (עד לחיבור לבניין, או למתקן) לצורך הולכת מים, וכן הנחת צינור מים קבוע להשקיה. לא כולל הנחת צינור מים המחבר בין הרשת הראשית לבניין או למתקן, הנחת צינור מים זמני או נייד, ותיקון של צינור מים.

הנחת צינור ביוב: הנחת צינור ביוב ראשי והסתעפויותיו (עד לחיבור לבניין או למתקן), לצורך ריכוז מי שפכים והוצאתם.

הנחת צינור תיעול: הנחת צינור תיעול ראשי והסתעפויותיו (עד לחיבור לבניין או למתקן), לצורך ריכוז מי גשמים והוצאתם.

פסולת מוצקה ביתית, מסחרית וגזם¹

פסולת ביתית: שיירי מזון, חומרי אריזה, מוצרים שהתקלקלו או התבלו.

פסולת מסחרית: שאריות של חומרי גלם המתקבלים תוך כדי תהליך הייצור, חומרי גלם ומוצרי ביניים שהתקלקלו, ניזוקו או שנפסלו ואריזות של חומרי הגלם.

גזם: שאריות ענפים וצמחים.

מקורות ושיטות חישוב

נתוני כמויות הפסולת נאספים מהרשויות המקומיות על-ידי הלמ"ס. נתונים חסרים התקבלו מהמטמנות ומתחנות המעבר באמצעות אגף פסולת מוצקה במשרד להגנת הסביבה.

עבור רשויות שלא דיווחו ללמ"ס ולא דיווחו למשרד להגנת הסביבה, הנתונים נזקפו בעזרת מודל זקיפה שנבנה בלמ"ס, בשיטת ה-Hot-Deck. הזקיפה לוקחת את "השכן הקרוב ביותר" לערך החסר לפי צורת היישוב, האשכול החברתי והמחוז. החישוב לשנת 2007 מבוסס על אוכלוסייה שנתית ממוצעת.

¹ החל בשנת 2006 חישוב כמות הפסולת כולל גם פסולת שהועברה למחזור.

הרכב הפסולת המדווחת עבור כל יישוב אינו אחיד. ישנם יישובים שכוללים רק חלק ממרכיבי הפסולת המוצקה.

בפרופיל של כל רשות מקומית מוצגים נתונים שנאספו על-ידי הלמ"ס והמשרד להגנת הסביבה, ואילו בפרופילים: כלל ארצי, סך הכל עיריות, סך הכל מועצות מקומיות וסך הכל מועצות אזוריות, מוצגים נתוני פסולת שנגזרו מנתוני הלמ"ס, המשרד להגנת הסביבה ונתונים זקופים.

ג7. מים¹

תקבולי מים: סיכום של תקבולי הפקה ותקבולי קנייה.

תקבולי הפקה: כמות מים שהפיקה רשות מקומית, קביעת כמות ההפקה נעשית בידי רשות המים.

תקבולי קנייה: כמות מים שקנתה רשות מקומית מחברת מקורות או מספקים אחרים.

פחת מים: מחושב כהפרש בין סך כל תקבולי המים לסך כל צריכת המים באותה תקופת זמן.

אחוז פחת מסך כל תקבולי המים: סך הכל פחת מים מחולק בסך הכל תקבולי מים.

צריכת מים לפי ייעוד

צריכת מים: כמות המים שסיפקה רשות מקומית לכל הצרכנים.

צריכה עירונית: כמות המים שסיפקה רשות מקומית לסוגי השימוש השונים, ללא צרכני תעשייה בהקצבה וחקלאות בהקצבה.

צריכה תעשייתית: כמות המים שסיפקה רשות מקומית לצרכני תעשייה בהקצבה.

צריכה חקלאית: כמות המים שסיפקה רשות מקומית לצרכני חקלאות בהקצבה.

צריכה אחרת: כמות המים שסיפקה רשות מקומית לצרכנים מחוץ לתחום השיפוט של הרשות. נוסף על כמות זו, צריכה אחרת כוללת כמויות מים של הפרשי צריכה תעשייתית וחקלאית (הפרשי צריכה מדווחת וצריכה מאושרת). החל בשנת 2003 **צריכה אחרת** כלולה בקטגוריה של **צריכת מים עירונית**.

צריכה למגורים: כמות מים הנצרכת במגורים בלבד, כולל גינון פרטי ליד הבית.

הערות: - נתוני צריכת מים בסיכום הכלל ארצי לא כוללים מועצות אזוריות.

- מספר רשויות לא העבירו דיווח בזמן לרשות המים ולכן מוצגים אומדני צריכת מים ברשויות אלה. רשימה של רשויות אלה ניתן למצוא בפרסום של רשות המים *דוח שנתי 2007*, נתוני *צריכת המים ברשויות המקומיות*, ספטמבר 2008.

¹ כמות המים נמדדת במ"ק - מטר מעוקב.

8. תחבורה

כלי רכב

כלי רכב ברשות מקומית: כלי רכב שכתובת בעליו רשומה באותה רשות מקומית. יש להדגיש כי הנתונים מחושבים לפי כתובתו (רשות מקומית) הרשומה של בעל הרכב ולא לפי מקום מגוריו של המשתמש בפועל ברכב. כך לדוגמה בערים תל אביב-יפו, בני ברק ופתח תקווה רשומים כלי רכב על שם חברות שונות, ביניהן חברות השכרה וליסינג.

כאשר חברות בעלות צי רכב גדול משנות בשנה מסוימת את הכתובת הרשומה של צי הרכב שלהן, חלה "קפיצה" גדולה במספר כלי הרכב (לעומת שנה קודמת) של היישוב "המקבלי", שאינה משקפת שינויים במספר כלי הרכב העומדים לרשות האוכלוסייה באותו יישוב. לכך יש גם השלכות על הגיל הממוצע של כלי הרכב. הגיל הממוצע של ציי רכב, בעיקר של חברות השכרה וליסינג, הוא נמוך ולכן משפיע על הגיל הממוצע של כלי הרכב ביישוב, לדוגמה בעיר בני ברק.

כלי רכב מנועי: כלי רכב המונע בכוח מכני לא כולל כלי רכב הנגרר על-ידי כלי רכב מנועי.

סך כל (מצבת) כלי רכב מנועיים: כולל את כל סוגי הרכב המנועיים הרשומים במשרד הרישוי, ואשר היה להם רישיון בר תוקף ב-31.12.2007 או שתוקף רישיונם פג במהלך שנת 2007. מצבת כלי הרכב אינה כוללת רכב צבא ומשטרה, רכב גרור, טרקטורים, כלי רכב של אזרחי חוץ ושל בעלי רישיונות רכב זמניים, רכב הרשום ברשות הפלסטינית, כלי רכב של תיירים השוהים בארץ פחות מ-3 חודשים, רכב דיפלומטי, רכב של האו"ם וכדומה.

מכונית פרטית (כלי רכב פרטי): כלי רכב שאינו ציבורי או מסחרי וכן אינו דו-גלגלי.

תאונות דרכים

תאונות דרכים עם נפגעים: תאונות דרכים שבה מעורב כלי רכב ונפגע אדם אחד לפחות¹. הנתונים כוללים רק תאונות דרכים שדווחו למשטרת ישראל. משטרת ישראל אינה רושמת תאונות שבהן מעורב רכב צבאי בלבד. קיימת הבחנה בין תאונה שהוגדרה במשטרה כתאונה שנחקרת על ידה ("תיק ת"ד") לבין תאונה שאינה נחקרת ("תיק כללי עם נפגעים").

נתון תאונות דרכים כלל ארצי כולל תאונות בדרכים לא-עירוניות, כמו כן כולל את אזור יהודה והשומרון. **דרך עירונית:** דרך הנמצאת בתחום רשות מקומית, שהכניסה אליה מסומנת בתמרור "ב-24" והיציאה ממנה מסומנת בתמרור "ב-25".

שיעור תאונות דרכים לאלף תושבים מתייחס לאוכלוסייה ממוצעת.

שיעור תאונות דרכים לאלף כלי רכב מתייחס לממוצע כלי רכב.

שיעור תאונות דרכים לאלף כלי רכב ולא לפי תושבים מתייחס ברשויות מעל 2,000 תושבים.

¹ הגדרות אלה מבוססות על פקודת הקבע 13.03.2001 של משטרת ישראל.

ג.9. נתוני ביצוע התקציב

ביצוע התקציב של הרשויות המקומיות כולל את התקציב הרגיל והתקציב הבלתי רגיל, בהתאם למקורות המימון ולייעוד ההוצאה.

התקציב הרגיל¹

א. הכנסות

ההכנסות בתקציב הרגיל מורכבות מהכנסות שוטפות הכוללות הכנסות עצמיות, השתתפות ממשלה ומלוות.

הכנסות אלה מוינו לפי מקור ההכנסה וייעודה.

הכנסות לפי ייעוד: כוללות הכנסות מיועדות ושאינן מיועדות לסעיף הוצאה מסויימת. את ההכנסות שאינן מיועדות הרשות מקצה לייעודים שונים על-פי שיקוליה (המקורות של הכנסות אלה הם מסים מקומיים ומענק כללי). הכנסות מיועדות מוקצות לשירותים מקומיים (כגון תברואה ותכנון ובניין עיר), לשירותים ממלכתיים (כגון אחזקה שוטפת של מערכת החינוך, שכר מורים בחינוך העל-יסודי ושירותי רווחה לטיפול בילד ובמשפחה), ולמפעלי הרשות (כגון מפעלי מים ובתי מטבחים).

הכנסות לפי מקור:

1. הכנסות עצמיות: הכנסות שהרשויות עצמן גובות מפרטים וממוסדות, כגון ארנונה כללית, אגרות תשלומים הנגבות בתמורה להפקה של תעודות שונות, שלטים ועוד, היטלים על תצרוכת, כגון היטל על בידור, מכסות מוועדים מקומיים (הכנסות המתקבלות מוועדים הנמצאים בתחומי המועצה האזורית), השתתפות כללית של מוסדות ותרומות, הכנסות מדמי שירות (הכנסות בתמורה לשירותים שונים שהרשות מעניקה לפרטים או לבעלי עסקים), הכנסות משכר לימוד, הכנסות מרכוש וממפעלים שבבעלות הרשות והכנסות ממכירות, השתתפות בעלים במימון עבודות פיתוח שעשתה עבור הרשות המקומית.

גביית ארנונה למגורים היא חלק מהארנונה הכללית וכוללת גבייה לשנה השוטפת וגביית פיגורים לשנים קודמות.

2. השתתפות ממשלה: הממשלה משתתפת בתקציבי הרשויות המקומיות על-ידי השתתפות כללית (מענקים המחולקים בין הרשויות לפי מפתח מסוים, כגון כושר כלכלי של הרשות, מענקים מיוחדים הניתנים להקטנת הגירעון המצטבר של הרשות וכו'), ועל-ידי השתתפות מיועדת (השתתפות הממשלה במימון שירותים מסוימים שאותם מספקות הרשויות המקומיות. גובהה של השתתפות זו נקבע לפי מדדים שונים, שלפיהם משרדי הממשלה השונים מעבירים לרשויות כספים לאחזקת השירותים הללו).

הכנסות סופיות: סך כל ההכנסות בתקציב הרגיל, ללא מלוות לאיזון.

ב. הוצאות

ההוצאות בתקציב הרגיל מורכבות מהוצאות לפעולות (שוטפות), הוצאות חד-פעמיות, פירעון מלוות וכו'.

¹ נתוני מים (הכנסות - נתוני מים, הוצאות - רכישת מים) מוצגים עבור הרשויות שמנהלות את משק המים בעצמן ולא באמצעות תאגידי מים.

הוצאות לפי ייעוד: כוללות הוצאות המיועדות להנהלה כללית (הוצאות על מינהל הרשות, כגון מנגנון, מינהל הכספים, גזברות וגבייה), למימון (עמלות וריבית על משיכת יתר), לשירותים מקומיים, לשירותים ממלכתיים (כגון חינוך, רווחה), למפעלים וכו'.

הוצאות לחינוך¹ בתקציב הרגיל של הרשות המקומית משקפות את נפח פעילותה התקציבית של הרשות המקומית במתן שירותי חינוך. הנתונים המוצגים מבוססים על דוחות כספיים של הרשויות המקומיות וכוללים את ההוצאות שאותן סיווגה הרשות המקומית כ"הוצאות לחינוך" (טופס 2, פרק 81). ההוצאות העיקריות הן עבור התלמידים הלומדים ברשות המקומית (כולל תלמידים הגרים ביישובים אחרים ולומדים ברשות המקומית).

ההוצאות לחינוך בתקציב הרגיל של הרשות המקומית אינן כוללות הוצאות של גופים אחרים לחינוך. יש לזכור שגובה ההוצאות הללו אינו משקף את איכות החינוך שהתלמיד מקבל. ההוצאות לחינוך בתקציב הרגיל של רשות מקומית **כוללות** הוצאות על: שכר המורים של בתי הספר התיכוניים המתוקצבים דרך הרשות המקומית, שכר אב-בית ומזכירות בבתי הספר, שכר הסייעות בגני הילדים, אחזקה שוטפת של ציוד ומבנים, מינהל החינוך ברשות המקומית, הסעות של תלמידים ומלוויים (כולל ברכב ממוגן), שירות פסיכולוגי, שמירה ואבטחה של מוסדות חינוך, יום לימודים ארוך, השתתפות הרשות המקומית בחינוך התלמידים הגרים בתחומה ולומדים ברשות מקומית אחרת (העברה תקציבית בין הרשויות), השתתפות הרשות המקומית בחינוך התלמידים הלומדים בתחומה וגרים ברשות מקומית אחרת (העברה תקציבית ממשדד החינוך) וכד'. הוצאות לחינוך בתקציב הרגיל של הרשות המקומית **אינן כוללות:** הוצאות לחינוך בתקציב הפיתוח של הרשות המקומית, הוצאות לחינוך של מלכ"רים ציבוריים ומלכ"רים פרטיים (כגון: שכר מורים בבתי ספר בהפעלת מלכ"רים), תרומות מקרנות וארגונים, הוצאות משקי הבית עבור חינוך לא פורמלי ועוד.

הוצאות למים מתייחסות להוצאות של הרשות המקומית בלבד הרשומות בתקציב הרגיל של הרשות המנהלת בעצמה את מפעל המים, ולא כוללות הוצאות של תאגידי מים (ברשויות שבהן משק המים מנוהל על-ידי תאגידי מים).

הוצאות לפי סוג כוללות:

* **עלות עבודה:** עלות שכר עבודה ומשכורת לעובדי הרשות, כולל עלות משכורות ושכר עבודה לעובדים במפעלי עזר של הרשות.

עלות עבודה כוללת שכר משולב (כולל הפרשי שכר), שעות נוספות, תשלומים בגין סיום יחסי עבודה עובד מעביד, אחזקת רכב, תשלומי פנסיה, תשלומים שונים (הבראה, ביגוד, טלפון, קצובת נסיעה, אשל וכד'), אחרות, תשלומי מעביד לביטוח לאומי, תשלומי מעביד לקופת גמל ולקרן השתלמות, תשלום מס שכר ומס מעסיקים על-ידי המעביד, עלויות מעביד אחרות, תשלומים לחברת כ"א.

* **הוצאות לפעולות** (קניות שוטפות לצורך הענקת שירותים, כגון אחזקת בניינים, תחבורה ודואר, כיבוד, הוצאות משפטיות, עמלות וכד'). הוצאות אחרות לפעולות, הכוללות הובלה, דלק, חומרים וכלים, ושירותים במפעלי עזר של הרשות.

¹ ייתכנו הבדלים בהגדרת מרכיבי ההוצאות/ההכנסות בתקציב הרשויות המקומיות, לכן ההשוואה בין הרשויות המקומיות עשויה להטעות במקרים מסויימים.

* **פירעון מלוות**, כולל תשלומי קרן, תשלומי ריבית והצמדה (בהוצאות של ההנהלה הכללית, כלולות בהוצאות הריבית גם הוצאות עבור משיכת יתר).

* **הוצאות חד-פעמיות**, בדרך כלל השתתפויות בתקציב הבלתי רגיל ורכישות שונות.

* **השתתפויות**, תמיכות ותרומות למוסדות חינוך, תרבות, בריאות, רווחה ודת; העברות למשקי בית ולמגזר הציבורי כגון איגודי ערים.

ג. עודף וגירעון

ההפרש בין סך כל ההכנסות לבין סך כל ההוצאות יוצר עודף או גירעון בתקציב הרגיל.

1. עודף/גירעון תקציבי: ההפרש בין סך כל ההכנסות (כולל מלוות) לבין סך כל ההוצאות.

2. עודף/גירעון שנתי: ההפרש בין סך כל ההכנסות לבין סך כל ההוצאות, למעט המלוות שנתקבלו לאיזון התקציב הרגיל, לפירעון מלוות או להקטנת הגירעון המצטבר.

התקציב הבלתי רגיל

התקציב הבלתי רגיל מיועד למימון פעולות פיתוח, כגון בניית מבני ציבור, סלילת כבישים ומימון רכישות של ציוד, מכונות, קרקע וכו'.

א. הכנסות כוללות הלוואות ממקורות שונים (כגון בנקים, ממשלה ואשראי קבלני), העברות מהתקציב הרגיל, השתתפות הממשלה ובעלי הנכסים שעבורם בוצעה העבודה, מכירת רכוש, העברות מקרנות וכו'.

ב. הוצאות כוללות מימון עבודות פיתוח (כגון בניית מבני ציבור, סלילת כבישים וכו'), רכישת ציוד ומכונות, העברות הון, פירעון מלוות וכו'.

אחוז שינוי ראלי בתקציב מתייחס לנתונים עדכניים של שנת 2006 מאחר שבמשרד הפנים התבצעו עדכונים למפרע לנתוני שנת 2006.

חישוב אחוז שינוי ראלי מתבסס על מדד המחירים לצרכן - ממוצע שנת 2007, מחולק במדד המחירים לצרכן - ממוצע שנת 2006.

אחוז השינוי הראלי בשנת 2007 הוא 0.5%.

10. מדד פריפריאליות

מדד הפריפריאליות¹ נבנה עבור 252 רשויות מקומיות בישראל: 198 עיריות ומועצות מקומיות ו-54 מועצות אזוריות, לפי מעמדן המוניציפלי המעודכן לסוף שנת 2004. הרשויות המקומיות מדורגות לפי המדד בסדר עולה של רמת המרכזיות, ומסווגות ל-10 אשכולות, החל באשכול 1 הכולל רשויות מקומיות פריפריאליות ביותר, ועד אשכול 10 הכולל רשויות מקומיות מרכזיות ביותר. האשכולות מקובצים ל-5 רמות הפריפריאליות.

¹ במחקר שנערך לאחרונה בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בהזמנת משרד הפנים.

דירוג רשויות מקומיות לפי מדד הפריפריאליות

החלוקה ל-10 אשכולות לפי ערך מדד הפריפריאליות בוצעה באמצעות שיטת Ward. השיטה מביאה לשונות מינימליות של ערך המדד בתוך האשכולות ולשונות מקסימליות בין האשכולות. האשכולות מקובצים ל-5 רמות הפריפריאליות: 1 - פריפריאלי מאוד, 2 - פריפריאלי, 3 - בינוני, 4 - מרכזי, 5 - מרכזי מאוד.

שיטת החישוב

ערך מדד הפריפריאליות מתקבל כממוצע של ציוני התקן (standardized values) של שני מרכיבים: מרכיב הנגישות הפוטנציאלית ומרכיב הקרבה לגבול מחוז תל אביב.

מרכיב הנגישות הפוטנציאלית (Potential Accessibility) משקלל בין קרבת הרשות המקומית לכל הרשויות המקומיות לבין גודלן. ערך הנגישות הפוטנציאלית עבור רשות מקומית נדונה מחושב כסכום הפוטנציאלים של אוכלוסייה¹ עבור כל 252 הרשויות המקומיות, כאשר הפוטנציאל של כל רשות שווה לגודל אוכלוסיית הרשות בשנת 2004 מחולק בפונקציה חזקה של המרחק בין אותה הרשות לבין הרשות המקומית הנדונה². המרחק מכל רשות מקומית לכל רשות מקומית מוגדר לפי הדרך הקצרה ביותר במערכת צירי התנועה בכבישים המעודכנת לשנת 2006, בהתחשב באילוץ של חסימת כבישים הסגורים מטעמי ביטחון או בנייה. מרחק עצמי (self-distance) מוגדר כערך אחד לכל רשות מקומית. מרכז עירייה או מועצה מקומית מוגדר כמרכז הפוליגון. מרכז מועצה אזורית מוגדר כמרכז התפקודי. החזקה בפונקציה המרחק מהווה פרמטר של רגישות למרחק הנאמד על-ידי נתוני הניידות של אוכלוסייה בישראל.

מרכיב הקרבה לגבול מחוז תל אביב מחושב כך שרשות מקומית קרובה יותר למחוז תל אביב מקבלת ערך גבוה יותר, תוך כדי שמירה על סקלת המרחקים ועל ערכים חיוביים. הקרבה מחושבת בקילומטרים כדלקמן: לכל רשות מקומית הנמצאת במחוז תל אביב³ (המוגדר גם כגלעין וכטבעת הפנימית של מטרופולין תל אביב) מקצים ערך מרחק אפס. לכל רשות מקומית הנמצאת מחוץ למחוז תל אביב מחשבים מרחק ממרכז הרשות המקומית עד לגבול המחוז, במערכת צירי התנועה בכבישים. המרחק הגדול ביותר ממרכזי הרשויות המקומיות עד לגבול מחוז תל אביב הוא המרחק מאילת: 321.65 ק"מ. לכן, הקרבה של כל רשות מקומית למחוז תל אביב מתקבלת כהפרש בין 321.65 לבין המרחק ממרכז של אותה רשות מקומית לגבול מחוז תל אביב.

11.1. שירותי העיריות

מידע מעודכן על תנאי החיים של האוכלוסייה בישראל ועל רווחתה מסופק על-ידי הסקר החברתי. הסקר מורכב משני חלקים, חלק ראשון **גרעין קבוע**, הכולל כ-100 שאלות קבועות (הנשאלות מידי שנה) במגוון

¹ פוטנציאל של אוכלוסייה מוגדר כהשפעה של אוכלוסייה P במרחק d .

² נוסחת הנגישות הפוטנציאלית: $A_i = \sum_{j=1}^{252} \frac{P_j}{d_{ij}^{1.19}}$, כאשר A_i - נגישות פוטנציאלית של רשות מקומית i ; P_j -

אוכלוסייה של רשות מקומית j ; d_{ij} - מרחק בקילומטרים ממרכז רשות מקומית i למרכז רשות מקומית j ; d_{ii} - מרחק עצמי של רשות מקומית i המוגדר כ-3 ק"מ לכל רשות מקומית.

³ רשויות מקומיות במחוז תל אביב: תל אביב-יפו, רמת השרון, הרצלייה, כפר שמריהו, רמת גן, בני ברק, גבעתיים, קריית אונו, אור יהודה, מועצה אזורית אפעל, חולון, בת ים, אזור.

תחומי חיים כגון: בריאות, דיור, תעסוקה ומצב כלכלי, וחלק שני המוקדש בכל שנה לנושא אחר, נושא שנתי מתחלף, שבו השאלות מתייחסות בהרחבה לנושא שנבחר. בשנת 2007 נבחרו שני נושאים מתחלפים: "שביעות רצון משירותי ממשל" ו"רווחה". מסגרת הדגימה מבוססת על קובץ מרשם התושבים. המדגם הוא מדגם נפשות בני 20 ומעלה. בפרופיל מוצגות תוצאות הסקר עבור עיריות בלבד. בשאלת הסקר המתייחסת ל"הערכת תפקוד העירייה" טווח התשובות הוא: "טוב מאוד", "טוב", "לא כל כך טוב", "בכלל לא טוב" ו"לא ידוע". בפרופיל נרשמו התשובות בסקלה של "מרוצה מאוד", "מרוצה", "לא כל כך מרוצה", "בכלל לא מרוצה" ו"לא ידוע", בהתאמה.

למידע מפורט יותר ראו גם: http://www.cbs.gov.il/skarim/social_surv/misgeret_n.pdf

רשימות

איגודי הערים

איגודי הערים הוקמו על-פי חוק איגודי הערים משנת 1955, לצורך מתן שירותים לרשויות מקומיות במסגרת שיתוף פעולה בין-מוניציפלי.

ב-2007 פעלו בארץ 20 איגודי ערים לשירותי כבאות, 6 איגודי ערים לביוב ומים, 5 איגודי ערים לתברואה, 3 איגודי ערים לשירות וטרינרי, 11 איגודי ערים לאיכות הסביבה, 4 איגודים לחינוך על-יסודי ואיגוד ערים אחד לבריאות.

ועדת תכנון ובנייה

ועדה לתכנון ולבנייה. בין שאר סמכויותיה גם מתן היתרי בנייה במרחב התכנון שבו היא פועלת. מרחב תכנון יכול לכלול גם שטח הנמצא מחוץ לתחום של רשות מקומית מסוימת.

מפתח יישובים

קיימים 976 יישובים השייכים למועצות אזוריות. בלוח מפורטים כל היישובים השייכים לכל מועצה אזורית עבור 54 מועצות אזוריות.

מיון המועצות האזוריות בלוח הוא לפי שם המועצה האזורית.

ד. מקורות

ד.1. כללי

סמל יישוב, מחוז, מעמד מוניציפלי וועדת תכנון ובנייה

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, יישובים בישראל (int.)

<http://www.cbs.gov.il/ishuvim/ishuv2007/bycode.xls>

רמה חברתית-כלכלית

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אפיון רשויות מקומיות וסיווגן לפי הרמה החברתית-כלכלית של האוכלוסייה 2003, פרסום מיוחד 1281 (int.) ירושלים, תשס"ו-2006.

http://www.cbs.gov.il/publications/local_authorities2003/local_authorities_h.htm

ממוצע מרחקים במועצות אזוריות

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עיבודים מיוחדים שבוצעו בתחום גאוגרפיה וממ"ג. (הנתונים נכונים לשנת 2004).

ד.2. דמוגרפיה

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, יישובים בישראל (int.)

<http://www.cbs.gov.il/ishuvim/ishuv2007/bycode.xls>, וכן עיבודים מיוחדים שבוצעו בגף

לדמוגרפיה.

פטירות

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עיבודים מיוחדים שבוצעו בתחום סטטיסטיקה של בריאות ותנועה טבעית.

(הנתונים נכונים לשנת 2007).

ד.3. שכר ורווחה

מקבלי דמי אבטלה

המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, מקבלי דמי אבטלה בשנת 2007, סקר 217.

מקבלי קצבת זקנה ושאיירים, גמלת סיעוד, נכות כללית, ניידות, נכות מעבודה ותלויים

המוסד לביטוח לאומי, עיבודים מיוחדים שבוצעו במינהל המחקר והתכנון.

מבוטחים בקופות החולים, לפי קופה

המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, חברות בקופת חולים 2006-2007, סקר 218.

השכר החודשי והשנתי הממוצע של שכירים והכנסה ממוצעת של עצמאים

המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, ממוצע שכר והכנסה לפי יישוב ולפי משתנים כלכליים שונים 2006, סקר 218.

גמלת הבטחת הכנסה וקצבאות ילדים

המוסד לביטוח לאומי, עיבודים מיוחדים שבוצעו במינהל המחקר והתכנון.

4ד. חינוך

הנתונים מבוססים על סקרים שערכה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בשיתוף עם משרד החינוך, ועל עיבודים מיוחדים מתוך קובצי תלמידים ומורים של משרד החינוך, שנעשו בגף חינוך בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. אחוז הזכאים לבגרות ואחוז העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות חושבו בלמ"ס, בתחום בינוי ורשויות מקומיות מתוך קובץ שהוכן בלמ"ס, בגף חינוך.

5ד. בנייה ודיור

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עיבודים מיוחדים שבוצעו בתחום בינוי ורשויות מקומיות. (הנתונים נכונים לחודש דצמבר 2007).

6ד. תשתיות ושירותים עירוניים

כבישים, צינורות מים, ביוב ותיעול

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עיבודים מיוחדים שבוצעו בתחום בינוי ורשויות מקומיות. (הנתונים נכונים לחודש דצמבר 2007).

פסולת

נתוני כמויות הפסולת ברשויות המקומיות נאספים על-ידי תחום חקלאות וסביבה בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מהרשויות המקומיות ומהאגף לפסולת מוצקה במשרד להגנת הסביבה. הנתונים עובדו ונזקפו בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בתחום חקלאות וסביבה.

7ד. מים

משרד התשתיות הלאומיות, רשות המים, אגף ניהול הצריכה, פרסום נתוני צריכת המים ברשויות מקומיות 2007.

8ד. תחבורה

כלי רכב מנועיים

הנתונים מבוססים על "קובץ הרכב" המתקבל מהאגף למערכות מידע במשרד התחבורה ומעובד בתחום תחבורה ותקשורת בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ראו גם: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, *כלי רכב מנועיים*, 2007, פרסום מיוחד 1341, ירושלים, תשס"ח-2008, או באתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בכתובת:

http://www.cbs.gov.il/webpub/pub/text_page.html?publ=13&CYear=2008&CMonth=1

תאונות דרכים עם נפגעים

הנתונים מבוססים על קובץ "תאונות דרכים עם נפגעים", המתקבל ממשטרת ישראל, מטויב ומעובד בתחום תחבורה ותקשורת בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

פרטים נוספים על תאונות דרכים עם נפגעים ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, *תאונות דרכים עם נפגעים*, 2007, חלק א, פרסום מיוחד 1336, ירושלים, תשס"ח-2008, או באתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בכתובת:

http://www.cbs.gov.il/webpub/pub/text_page.html?publ=14&CYear=2007&CMonth=1

נתונים נוספים בנושא תחבורה ברמת יישוב, ניתן למצוא באתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בכתובת: http://www.cbs.gov.il/reader/archive/archive_h_new.html

9ד. נתוני ביצוע התקציב

משרד הפנים, האגף לביקורת ברשויות מקומיות, עיבודים מיוחדים מתוך מערכת נתונים כספיים מבוקרים של הרשויות המקומיות 2007.

מגבלות הנתונים

ייתכנו הבדלים בהגדרת מרכיבי ההוצאות/ההכנסות בתקציב הרשויות המקומיות, לכן ההשוואה בין הרשויות המקומיות עשויה להטעות במקרים מסויימים.

10ד. מדד פריפריאליות

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מחקר חדש לאפיון רשויות מקומיות שבוצע בתחום ניתוח סטטיסטי (הנתונים נכונים לשנת 2004).

11ד. שירותי העיריות

הנתונים מבוססים על סקר שערכה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ועל עיבודים מיוחדים שבוצעו בגף סקר חברתי (הנתונים נכונים לשנת 2007).